

*Хмельова А.В., студент; науковий керівник Крахмальова Н.А., к.е.н., доц.
Київський національний університет технологій та дизайну*

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ЦЕЛЮЛОЗНО-ПАПЕРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Анотація. У статті розкрито основні підходи до оцінки інвестиційної привабливості галузей економіки. Проведено аналіз інвестиційної привабливості підприємств целюлозно-паперової промисловості в Україні. Визначено основні напрями розвитку інвестиційно-маркетингової діяльності промислових підприємств.

Ключові слова: інвестиції; інвестиційна привабливість; інвестиційно-маркетингова діяльність; целюлозно-паперова промисловість.

*Хмелева А.В., студент; научный руководитель Крахмалева Н.А., к.э.н., доц.
Киевский национальный университет технологий и дизайна*

ІНВЕСТИЦІОННА ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ ЦЕЛЮЛОЗНО-БУМАЖНОЇ ПРОМИШЛЕННОСТІ УКРАЇНИ

Анотація. В статье раскрыты основные подходы к оценке инвестиционной привлекательности отраслей экономики. Проведен анализ инвестиционной привлекательности предприятий целлюлозно-бумажной промышленности в Украине. Определены основные направления развития инвестиционно-маркетинговой деятельности промышленных предприятий.

Ключевые слова: инвестиции; инвестиционная привлекательность; инвестиционно-маркетинговая деятельность; целлюлозно-бумажная промышленность.

*Khmelova A.; scientific supervisor Krakhmalova N.
Kyiv National University of Technologies and Design*
**INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE PULP
AND PAPER INDUSTRY OF UKRAINE**

Abstract. The article describes the main approaches to assessing the investment attractiveness of economic sectors. The investment attractiveness of the pulp and paper industry in Ukraine has been analyzed. The basic directions of development of investment-marketing activity of industrial enterprises are defined.

Keywords: investments; investment attractiveness; investment-marketing activity; pulp and paper industry.

Вступ. В умовах відновлення після кризи 2014–2015 років, втрати ринків збуту та падіння платоспроможного попиту, підприємства целюлозно-паперової промисловості потребують залучення інвестицій для модернізації, переорієнтації на нові ринки, оптимізації асортименту продукції тощо. Тому дослідження інвестиційно-маркетингової діяльності підприємств целюлозно-паперової промисловості є актуальною проблемою дослідження на сучасному етапі. Проблематику інвестиційно-маркетингової діяльності підприємств целюлозно-паперової промисловості піднімають у своїх дослідженнях такі вітчизняні вчені як А.В. Голуб, О.Л. Горяча, О.В. Димченко, К.М. Крамаренко, Н.Є. Скоробогатова, К.С. Хорішко та інші. Цими та багатьма іншими науковцями проведено оцінку інвестиційно-маркетингової діяльності промислових підприємств, зокрема целюлозно-паперової.

Постановка завдання. Метою статті є оцінка інвестиційної привабливості підприємств целюлозно-паперової промисловості та визначення напрямів розвитку їх інвестиційно-маркетингової діяльності.

Результати досліджень. На основі аналізу наукових джерел [1–4, 7, 8] слід визначити основні чинники, які визначають інвестиційну привабливість галузей, а саме:

1. Важливість галузі: значення продукції, її особливості, частка експорту, залежність від імпорту, рівень забезпеченості внутрішніх потреб країни, частка галузі або конкретної продукції у валовому внутрішньому продукті, головні споживачі продукції.

2. Характеристика споживання галузі, рівень конкуренції чи монопольності, особливості ринку збуту, фактичні та потенційно можливі обсяги ринку, сталість галузі щодо загального економічного спаду в країні.

3. Рівень державного втручання в розвиток галузі: низький, посередній чи значний, включаючи державні капітальні вкладення, податкові пільги тощо.

4. Соціальна значущість сфери діяльності: кількість робочих місць, регіональне розташування виробництв, середня заробітна плата, діяльність профспілок, екологічна забезпеченість виробництва або продукції.

5. Фінансові умови роботи галузі: рівень загальної прибутковості, середня рентабельність, віддача на вкладений капітал, оборотність активів, їх середня ліквідність.

При проведенні оцінки інвестиційної привабливості галузі дослідники пропонують розглядати дві групи чинників – зовнішні і внутрішні. Система зовнішніх чинників складається з підгруп, кожна з яких включає ряд чинників – соціальні, правові, політичні, технологічні, економічні. Так, блок соціальних чинників включає такі чинники як чисельність населення країни, реальний грошовий дохід населення. До чинників економічного середовища слід віднести обсяг виробництва продукції, число конкурентів на ринку, індекс споживчих цін, середньорічна ставка рефінансування, податок на прибуток, курс національної валюти, середні ціни, витрати консолідованого бюджету на промисловість, використання середньорічної потужності тощо. У блок технічних чинників входять показники, що характеризують технічний стан основних фондів, рівень багатства галузі, коефіцієнт зносу основних фондів, якість продукції тощо.

Відповідно на основі аналізу наукових джерел нами було визначено 10 основних індикаторів інвестиційної привабливості галузі:

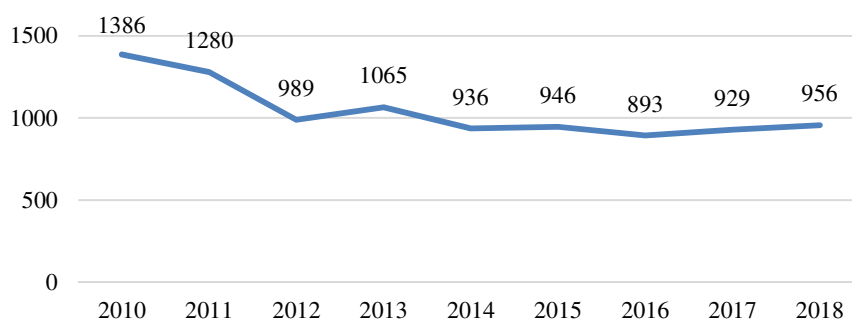
1. Внесок галузі у ВВП країни, його позитивна динаміка.
2. Позитивна динаміка експорту продукції галузі.
3. Рівень цін. Рентабельність продукції галузі.
4. Рівень конкуренції в галузі (кількість ключових виробників, їх частка ринку).
5. Ринок збуту (кількість споживачів, їх основні групи, потенційна динаміка попиту).
6. Наявність преференцій для інвесторів (наприклад, податкові пільги).
7. Стабільність сировинної бази (характеристика динаміки бази постачання, якості сировини).
8. Якість продукції/послуг (сертифікація, нагороди на міжнародних та вітчизняних конкурсах).
9. Динаміка попереднього потоку інвестицій в галузь.
10. Інноваційні розробки в галузі. Унікальність.

У 2018 році целюлозно-паперова промисловість України була представлена 956 підприємствами. На рис. 1 наведено динаміку кількості підприємств галузі за 2010–2018 роки. За даними рис. 1 можемо зробити висновок про суттєве скорочення їх кількості у 2010–2012 роках. Після якого їх кількість залишається відносно сталою.

На рис. 2 наведено динаміку обсягу реалізації продукції підприємств целюлозно-паперової промисловості за інституційним підходом та його частка у загальному обсязі виробництва.

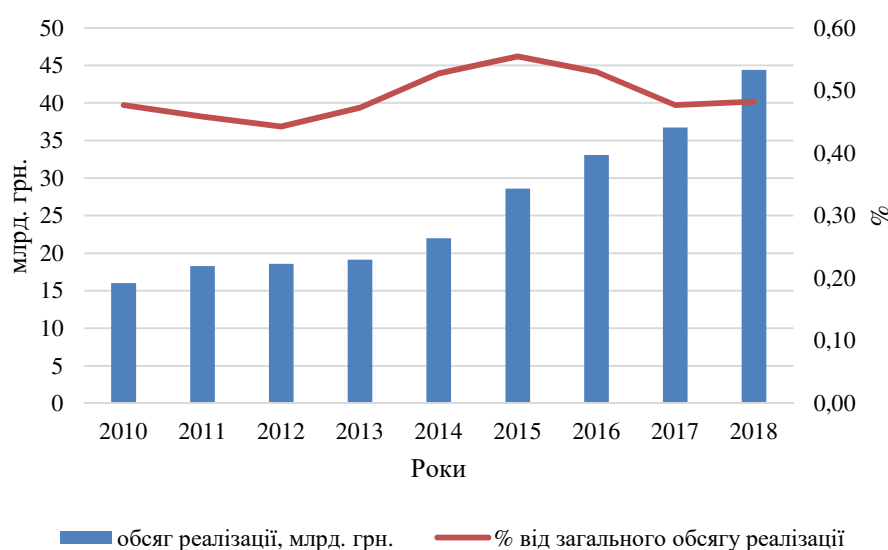
Слід зазначити, що стрімка динаміка зростання обсягів реалізації протягом останніх років, зумовлена частково девальвацією гривні, водночас частка целюлозно-паперової промисловості у загальному обсязі реалізації скорочується.

На рис. 3 наведено динаміку експорту продукції целюлозно-паперової промисловості.

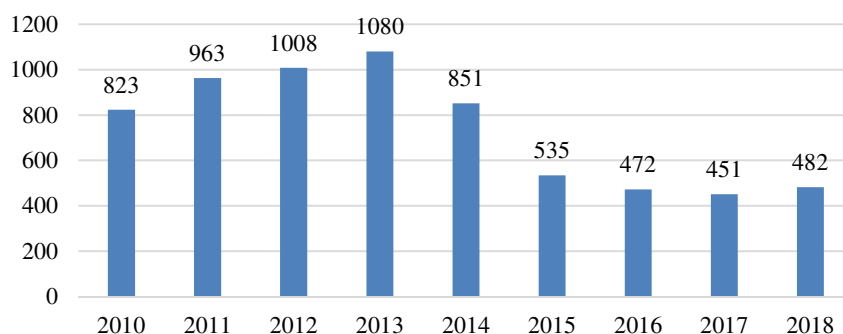
Джерело: [5].

Рис. 1. Динаміка кількості підприємств целюлозно-паперової промисловості в Україні, одиниць

Джерело: [5].

Рис. 2. Динаміка обсягу реалізації підприємств целюлозно-паперової промисловості в Україні та його частка у загальному обсязі реалізації

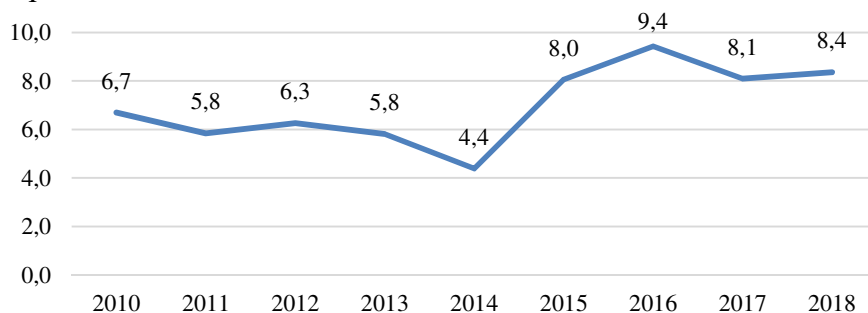

Джерело: [5].

Рис. 3. Динаміка обсягу експорту підприємств целюлозно-паперової промисловості України, млн. дол. США

За даними рис. 3 можемо зробити висновок, про стрімке скорочення обсягу експорту продукції целюлозно-паперової промисловості через втрату ринку збуту Російської федерації. Оскільки переважна більшість підприємств була орієнтована на ринки країн СНД.

На рис. 4 наведено динаміку рентабельності операційної діяльності підприємств целюлозно-паперової діяльності.

Джерело: [5].

Рис. 4. Динаміка рентабельності операційної діяльності підприємств целюлозно-паперової промисловості України, %

За даними рис. 4 можемо зробити висновок, що незважаючи на скорочення обсягів експорту, рентабельність операційної діяльності підприємств целюлозно-паперової промисловості України зросла майже вдвічі, що позитивно позначається на їх інвестиційній привабливості.

Для прикладу розглянемо ТОВ «Український папір», яке працює на ринку України 21 рік і займається комплексним обслуговуванням організацій товарами для офісу. ТОВ «Український папір» має власне виробництво чекової стрічки, паперу роликового для принтерів, паперу для факсів, паперу фальцьованого в стопу, паперу для інженерних систем і плотерів, самоклеючих етикеток з різних матеріалів, термокартону у рулонах для бірок і друку білетів у кіно, атракціонів, транспорту та лотерей, бірки для логістики та складу, виготовлення паркувальних талонів, бухгалтерських бланків, бланкової продукції тощо. Підприємство «Український папір» здійснює експортні поставки в Молдову, Казахстан, Грузію. 20% виготовлено продукції продається на експорт.

З 2011 р. підприємство «Український папір» є офіційним представником-реселлером концерну Mondi (Австрія) на ринку України. Відтак компанія представляє форматний папір під торговою маркою IQ, кольоровий папір IQ, спеціальні види паперів під торговою маркою DNS. Папір IQ, який виготовляється компанією «Монді», розроблявся з урахуванням великого спектру потреб сучасного високотехнологічного офісу. Також компанія «Український папір» є офіційним представником торгових марок канцелярського приладдя провідних імпортерів України, зокрема: BUROMAX, UNI, AXENT, DELTA BY AXENT, CENTROPEN, EDDING, SKIPER, ECONOMIX, OPTIMA. З 2012 р. «Український папір» ексклюзивно пропонує на ринку України папки-реєстратори компанії Kogona Lochovice s.r.o «Kogona» (Чехія). Цей виробник папок-реєстраторів є одним із найбільших у Європі [6]. Основними клієнтами підприємства є Укрпошта, Ощадбанк, Енергоатом, Генеральна прокуратура України, Укрзалізниця, Укргазбанк, Укрексімбанк та інші. Нині в компанії працює 13 найсучасніших ліній з виробництва касових стрічок, паперу роликового для принтерів, факс-паперу, паперу фальцьованого у стос, паперу для інженерних систем і плотерів, самоклеючих етикеток з різних матеріалів, бухгалтерських бланків, бланкової продукції тощо. Наразі підприємство не в змозі залучити зовнішні інвестиції.

Стратегічний розвиток інвестиційного потенціалу підприємства повинен передбачати ефективне управління процесом впровадження сучасних наукових досягнень в практику господарювання, який реалізується через інноваційну діяльність. В умовах ринкової економіки інноваційна діяльність перетворюється в один з ключових факторів забезпечення високої конкурентоспроможності підприємства і росту кінцевих фінансових результатів його діяльності.

Забезпечення розвитку та зростання ефективності використання інвестиційного потенціалу в інноваційній діяльності підприємства залежить від створення адаптованої організаційної структури управління, під якою ми розуміємо систему взаємозалежних організаційно-економічних елементів (принципів, методів управління, організаційних форм, норм і нормативів), а також спеціальних функцій управління, спрямованих на досягнення цілей, пов'язаних із забезпеченням постійного розвитку інвестиційного потенціалу на основі встановлення оптимальних параметрів його обсягу і структури, ефективного використання проведення автоматизації, забезпечення мотивації персоналу.

Оскільки інвестування має циклічний характер, то ефективне та постійне функціонування інвестиційного потенціалу неможливе без забезпечення процесів його розвитку. Від початку до закінчення інвестиційного циклу різні його складові перетворюються одна в одну, в результаті чого інвестиційний потенціал або зростає, або зменшується. Проаналізувавши наукову літературу, ми визначили, що основними чинниками розвитку інвестиційного потенціалу є:

- 1) доходність, платоспроможність та фінансова стійкість підприємства у довгостроковому періоді;
- 2) економічний стан та знаходження підприємства у визначеній фазі життєвого циклу;
- 3) обсяг та ефективність інвестицій, оскільки, чим більший обсяг інвестицій та вищий рівень їх доходності, тим більшим є інвестиційний потенціал підприємства;
- 4) інвестиційна активність господарюючого суб'єкта, тобто діяльність підприємства з залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій та їх ефективного використання;
- 5) спроможність підприємства ефективно використовувати залучені у розвиток підприємства інвестиції, можливість підвищувати їх ефективність;
- 6) зростання віддачі відносин власності, збільшення прибутку підприємства та його працівників, що дозволяє підвищити якість людського капіталу;
- 7) стан та розвиток внутрішньої та зовнішньої інвестиційної середовища. Чим вона сприятливіша, тим більше передумов для зростання інвестиційного потенціалу підприємства. Інвестиційне середовище характеризується обсягом та структурою мобілізованих та використовуваних потенційних та реальних інвестицій із внутрішніх та зовнішніх джерел.

Розвиток потенціалу відображає тенденції довгострокової ефективності формування інвестиційного потенціалу. Своєю чергою саме розширення обсягів інвестиційного потенціалу визначає його використання та структуру. Отже, розвиток інвестиційного потенціалу підприємства відображає не тільки його поточний стан, а й перспективи розвитку підприємства з урахуванням впливу на нього можливостей зовнішнього середовища, ризику та загрози інфляції.

Успішний розвиток інвестиційного потенціалу залежить від багатьох критеріїв, а саме: інвестиційної поведінки (що опосередковує вибір інвестиційних проектів, характер і ризик прийняття інвестиційних рішень), інвестиційної активності (яка дозволяє кількісно оцінити споживання інвестиційного потенціалу в основний та оборотний капітал у розрахунку на одного працівника і загальних витрат на виробництво), інноваційної активності (визначається через обсяг вкладень в НДДКР, реалізацію інноваційної продукції, розмір капіталізованого НДДКР-активу, який збільшує балансову оцінку власного капіталу), економічне зростання (яке відображає кількісну зміну значень модифікованої рентабельності інвестиційних ресурсів, фінансової рентабельності, чистого приведенного доходу, вартості підприємства, економічної доданої вартості, рівня капіталізації підприємства).

Розвиток інвестиційного потенціалу передбачає постійне розширення інвестиційної діяльності підприємства. В результаті збільшення обсягів виробництва, оновлення та якісного удосконалення виробничого потенціалу, необоротного капіталу підприємства, підвищення технологічного рівня виробництва та його обслуговування, відбувається зростання економічного потенціалу, що сприяє збільшенню ефективності діяльності

підприємства. Темпи зростання інвестиційного потенціалу залежать від залучених інвестицій та ефективності їх використання.

Отже, розвиток та ефективність функціонування інвестиційного потенціалу забезпечується лише у взаємозв'язку із інноваційним потенціалом підприємства. Стратегічний розвиток інвестиційного потенціалу підприємства повинен передбачати ефективне управління впровадженням сучасних наукових досягнень в практику господарювання, який реалізується через інноваційну діяльність. В умовах ринкової економіки інноваційна діяльність перетворюється в один з ключових факторів забезпечення високої конкурентоспроможності підприємства і росту остаточних фінансових результатів його діяльності.

Фінансова складова розвитку інвестиційного потенціалу підприємства передбачає не тільки обмеження та визначення можливого обсягу фінансових ресурсів, а й проведення їх моніторингу. Фінансовий моніторинг включає оцінку результатів відхилень від запланованого використання інвестиційного потенціалу, аналіз доцільності продовження використання інвестиційного потенціалу в передбаченому форматі, розроблення процедур реагування на відхилення. Основними цілями моніторингу є: виявлення відхилень від запланованого використання інвестиційного потенціалу; визначення достатності джерел його забезпечення, накопичення принципів управління грошовими потоками.

Планування інвестиційного потенціалу надає підприємству додаткові можливості, завдяки забезпеченню зв'язку між інвестиційними рішеннями, що приймаються, з цілями та стратегією розвитку підприємства. Завдяки використанню інвестиційного потенціалу досягається зростання доходів підприємств, а отже, розширення внутрішніх джерел інвестицій, зростання надійності та привабливості для зовнішніх інвесторів.

На наш погляд, підтримуючим механізмом забезпечення розвитку інвестиційного потенціалу є функціонування центрів інвестицій на підприємстві. Завдання центрів інвестицій на підприємстві – визначити інвестиційні пріоритети, пов'язані із зростанням вартості підприємства. Основним контролюючим показником для них є рівень прибутку на інвестований капітал. Ефективність діяльності інвестиційних центрів залежить насамперед від рівня кваліфікованості, мотивації інвестиційних менеджерів, які можуть бути і власниками підприємства. Для менеджерів основним стимулюючим чинником є заробітна плата, відсоток доходів від підвищення ефективності використання інвестицій. Зацікавленість інвесторів-власників визначає насамперед зростання прибутку, співвідношення чистого прибутку та власного капіталу, а відповідно і дивідендів.

Висновки. На нашу думку, метою інвестиційно-маркетингової діяльності досліджуваного підприємства має бути розвиток його інвестиційного потенціалу. Розвиток інвестиційного потенціалу передбачає постійне розширення інвестиційної діяльності підприємства. В результаті збільшення обсягів виробництва, оновлення та якісного удосконалення виробничого потенціалу, необоротного капіталу підприємства, підвищення технологічного рівня виробництва та його обслуговування, відбувається зростання економічного потенціалу, що сприяє збільшенню ефективності діяльності підприємства. Темпи зростання інвестиційного потенціалу залежать від залучених інвестицій та ефективності їх використання. Таким чином ефективний розвиток інвестиційного потенціалу підприємства залежить від трьох параметрів: інновації, фінанси та стратегія. Ключовими в цьому переліку є саме інновації.

Список використаної літератури

1. Голуб А. В. Активізація інвестиційної діяльності суб'єктів фондового ринку України / А. В. Голуб // Збірник наукових праць молодих вчених факультету менеджменту та маркетингу КПП ім. І. Сікорського «Актуальні проблеми економіки та управління». – 2018. – № 12. – С. 1–8.
2. Горяча О. Л. Інвестиційна привабливість промислового підприємства / О. Л. Горяча // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2016. – № 1. – С. 46–52.
3. Димченко О. В. Інвестиційна привабливість підприємства як економічне поняття / О. В. Димченко // Проблеми системного підходу в економіці. – 2019. – № 3. – С. 206–214.

4. Крамаренко К. М. Інвестиційна привабливість підприємства та методичні підходи до її визначення / К. М. Крамаренко // Причорноморські економічні студії. – 2016. – № 10. – С. 101–104.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Офіційний сайт ТОВ «Український папір» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrpaper.com.ua/index.php?PGID=1>.
7. Скоробогатова Н. Є. Конкурентоспроможність українських підприємств целюлозно-паперової промисловості в умовах індустрії 4.0 [Електронний ресурс] / Н. Є. Скоробогатова // Ефективна економіка. – 2018. – № 12. – Режим доступу: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/12_2018/204.pdf
8. Хорішко К. С. Забезпечення інвестиційної привабливості підприємства через формування його потенціалу у виробничо-господарській, збутовій і маркетинговій діяльності / К. С. Хорішко // Економіка та держава. – 2016. – № 2. – С. 54–56.